

Насоки

относно определени аспекти на изискванията за пригодност и формата на периодичния отчет за дейностите по управление на портфейл съгласно Регламента относно пазарите на криптоактиви (Регламент относно ПКА)

Съдържание

1	Обхват	5
2	Препратки към законодателни актове, съкращения и определения	6
2.1	Препратки към законодателни актове	6
2.2	Съкращения	6
2.3	Определения	6
3	Цел	8
4	Задължения за спазване на насоките и за докладване	9
4.1	Статус на насоките	9
4.2	Изисквания за докладване	9
5	Насоки относно определени аспекти на изискванията за пригодност съгласно Регламента относно ПКА	10
5.1	Информация за клиентите относно целта на оценката на пригодността и нейния обхват (Насока 1)	10
5.2	Необходима организация за разбиране на клиентите (насока 2)	12
5.3	Каква информация следва да се събира от клиентите (пропорционалност) (Насока 3)	15
5.4	Надеждност на информацията за клиента (Насока 4)	20
5.5	Актуализиране на информацията за клиента (Насока 5)	23
5.6	Информация за клиенти, които са юридически лица или групи (Насока 6) ..	25
5.7	Споразумения, необходими за разбиране на криптоактивите (Насока 7).....	27
5.8	Мерки, необходими за гарантиране на пригодността на криптоактивите или услугите за криптоактиви (Насока 8)	28
5.9	Разходи за и сложност на равностойни продукти (Насока 9)	32
5.10	Разходи за и ползи от замяна на инвестиции (Насока 10)	33
5.11	Квалификация на персонала (Насока 11)	35
6	Насоки относно формата на периодичния отчет за управлението на портфейл от криптоактиви	37
6.1	Траен носител (Насока 1)	37

6.2	Достъп до онлайн система (Насока 2).....	37
6.3	Съдържание на периодичния отчет (Насока 3).....	38

1 Обхват

Засегнати страни

1. Настоящите насоки се прилагат за компетентните органи и доставчиците на услуги за криптоактиви, както са определени в член 3, параграф 1, точка 15 от Регламента относно ПКА, когато предоставят, според случая, съвети относно криптоактивите или управление на портфейл от криптоактиви.

Предмет

2. Настоящите насоки се прилагат по отношение на:
 - (i) изискванията за пригодност съгласно член 81, параграфи 1, 7, 8, 10, 11 и 12 от Регламента относно ПКА; и
 - (ii) изискванията, приложими към формата на периодичния отчет, предоставян от доставчиците на услуги за криптоактиви, които предоставят управление на портфейл от криптоактиви, в съответствие с член 81, параграф 14 от Регламента относно ПКА.

Влизане в сила

3. Настоящите насоки се прилагат 60 календарни дни след датата на публикуването им на уебсайта на Европейския орган за ценни книжа и пазари (ESMA) на всички официални езици на ЕС.

2 Препратки към законодателни актове, съкращения и определения

2.1 Препратки към законодателни актове

Регламент за ESMA	Регламент (ЕС) № 1095/2010 на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2010 г. за създаване на Европейски надзорен орган (Европейски орган за ценни книжа и пазари), за изменение на Решение № 716/2009/ЕО и за отмяна на Решение 2009/77/ЕО на Комисията ¹ .
Регламент относно ПКА	Регламент (ЕС) 2023/1114 на Европейския парламент и на Съвета от 31 май 2023 г. относно пазарите на криптоактиви и за изменение на регламенти (ЕС) № 1093/2010 и (ЕС) № 1095/2010 и на директиви 2013/36/ЕС и (ЕС) 2019/1937 ² .

2.2 Съкращения

ESMA	Европейски орган за ценни книжа и пазари
ЕС	Европейски съюз
ЕСФН	Европейска система за финансов надзор

2.3 Определения

<i>Оценка на пригодността</i>	Целият процес на събиране на информация относно даден клиент и последващата оценка от страна на доставчика на услуги за криптоактиви дали даден криптоактив е подходящ за този клиент, основан и на задълбоченото разбиране на доставчика на криптоактивите, които може да препоръча на клиента или в които може да инвестира от негово име.
<i>Роботизирани консултации</i>	Предоставяне на съвети относно криптоактивите или управлението на портфейл от криптоактиви (пълно или частично) чрез автоматизирана или полуавтоматизирана

¹ ОВ L 331, 15.12.2010 г., стр. 84.

² ОВ L 150, 9.6.2023 г., стр. 40.

система, използвана като инструмент за обслужване на клиентите.

3 Цел

4. Настоящите насоки се основават на член 81, параграф 15 от Регламента относно ПКА и на член 16, параграф 1 от Регламента за ESMA. Целите на настоящите насоки са да се установят последователни, ефикасни и ефективни надзорни практики в рамките на Европейската система за финансов надзор (ЕСФН) и да се осигури общо, еднакво и последователно прилагане на разпоредбите в член 81, параграфи 1, 7, 8, 10, 11, 12 и 14 от Регламента относно ПКА, според случая.
5. По-специално, те имат за цел да се насърчи по-голямо сближаване при прилагането на изискванията за пригодност на Регламента относно ПКА и изискванията, приложими към формата на периодичния отчет, който трябва да се предоставя от доставчиците на услуги за криптоактиви, предоставящи управление на портфейл от криптоактиви, както и на надзорните подходи към тях.
6. Като идентифицира редица важни въпроси, както е посочено в насоките по-долу, и по този начин помага да се гарантира, че доставчиците на услуги за криптоактиви спазват регулаторните стандарти, ESMA очаква съответно да бъде засилена защитата на инвеститорите.

4 Задължения за спазване на насоките и за докладване

4.1 Статус на насоките

7. Съгласно член 16, параграф 3 от Регламента за ESMA компетентните органи и участниците на финансовите пазари полагат всички усилия за спазване на тези насоки.
8. Компетентните органи, за които се отнасят настоящите насоки, следва да ги спазват, като ги включат в своите национални правни и/или надзорни практики, според случая, включително когато определени насоки са насочени предимно към участниците на финансовите пазари. В такива случаи компетентните органи следва да гарантират чрез своя надзор, че участниците на финансовите пазари спазват насоките.

4.2 Изисквания за докладване

9. До два месеца след датата на публикуване на насоките на уебсайта на ESMA на всички официални езици на ЕС, компетентните органи, за които се прилагат настоящите насоки, трябва да уведомят ESMA за това дали i) спазват, ii) не спазват, но възнамеряват да спазват, или iii) не спазват и не възнамеряват да спазват насоките.
10. В случай че не спазват насоките, до два месеца след датата на публикуване на насоките на уебсайта на ESMA на всички официални езици на ЕС компетентните органи трябва също така да уведомят ESMA за мотивите си да не спазват насоките.
11. На уебсайта на ESMA е публикуван образец на уведомление. Попълненият образец се изпраща на ESMA.
12. От участниците на финансовите пазари не се изисква да докладват дали спазват насоките.

5 Насоки относно определени аспекти на изискванията за пригодност съгласно Регламента относно ПКА

5.1 Информация за клиентите относно целта на оценката на пригодността и нейния обхват (Насока 1)

Приложимо законодателство: член 66, параграфи 1 и 2 и член 81, параграфи 1, 8, 10 и 11 от Регламента относно ПКА.

13. Доставчиците на услуги за криптоактиви следва да информират клиентите си по ясен и опростен начин за оценката на пригодността и за нейната цел, а именно да се даде възможност на доставчика на услуги за криптоактиви да действа в най-добрия интерес на клиента. Това следва да включва ясно обяснение, че доставчикът на услуги за криптоактиви носи отговорността за извършване на оценката, така че клиентите да разберат i) причината, поради която от тях се изисква да предоставят определена информация, ii) значението тази информация да бъде актуална, точна и пълна, и iii) че без такава информация доставчикът на услуги за криптоактиви няма да препоръча услуги за криптоактиви или криптоактиви, нито ще започне да предоставя управление на портфейл от криптоактиви. Тази информация може да се представя в стандартизиран формат.
14. Информацията относно оценката на пригодността следва да помогне на клиентите да разберат целта на изискванията. Тя следва да ги насърчи да предоставят актуална, точна и достатъчна информация относно своите знания, опит, инвестиционни цели (включително допустимото за тях равнище на риск) и финансово състояние (включително способността им да понесат загуби). Доставчиците на услуги за криптоактиви следва да подчертаят пред клиентите, че е важно да съберат изчерпателна и точна информация, така че да могат да им препоръчат подходящи криптоактиви или услуги за криптоактиви. Без тази информация доставчиците на услуги за криптоактиви не могат да предоставят съвети относно криптоактивите или управлението на портфейла от криптоактиви.
15. Доставчиците на услуги за криптоактиви следва да решат как ще информират своите клиенти относно оценката на пригодността. Използваният формат следва обаче да осигурява възможност за контрол с цел да се провери дали информацията е предоставена.
16. Доставчиците на услуги за криптоактиви не следва да създават двусмислие или объркване относно отговорностите си в процеса, когато оценяват пригодността на услугите за криптоактиви или криптоактивите. По-специално доставчиците на услуги за криптоактиви следва да избягват да декларират или да създават впечатление, че клиентът е този, който решава кои инвестиции или услуги са подходящи, или че клиентът установява кои криптоактиви или услуги за

криптоактиви са подходящи за неговия собствен рисков профил. Например доставчиците на услуги за криптоактиви следва да избягват да посочват пред клиента, че определен криптоактив е бил избран като подходящ от клиента, или да изискват от клиента да потвърди, че даден криптоактив или услуга за криптоактив са подходящи.

17. Отказ от отговорност (или други подобни изявления), който има за цел да се ограничи отговорността на доставчика на услуги за криптоактиви за оценката на пригодността, по никакъв начин няма да повлияе върху характеризирането на услугата за криптоактиви, предоставена на практика на клиентите, нито върху оценката на спазването на съответните изисквания от страна на доставчика на услуги за криптоактиви. Например, когато събират информацията относно клиентите, необходима за извършване на оценка на пригодността (като инвестиционен хоризонт/период на държане или информация, свързана с допустимото за клиента равнище на риск), доставчиците на услуги за криптоактиви не следва да твърдят, че не оценяват пригодността.
18. За да се преодолеят потенциалните пропуски в разбирането на клиентите за услугите за криптоактиви, предоставяни чрез роботизирани консултации, доставчиците на услуги за криптоактиви следва да предоставят на клиентите, в допълнение към другата необходима информация, информация за следното:
 - много ясно обяснение на точната степен и обхват на участието на хора и дали и как клиентът може да поиска взаимодействие с човек;
 - обяснение, че предоставените от клиента отговори ще окажат пряко влияние при определяне на пригодността на инвестиционните решения, препоръчани на този клиент или предприети от негово име;
 - описание на източниците на информация, използвани за генериране на инвестиционен съвет или за предоставяне на услугата за управление на портфейл (например ако се използва онлайн въпросник, доставчиците на услуги за криптоактиви следва да обяснят, че отговорите на въпросника могат да бъдат единствената основа за роботизираната консултация, или дали доставчикът на услуги за криптоактиви има достъп до друга информация за клиента или негови профили);
 - обяснение как и кога ще бъде актуализирана информацията на клиента с оглед на неговото/нейното състояние, лично положение и т.н.
19. Доставчиците на услуги за криптоактиви следва също така внимателно да преценят дали техните оповестявания са изготвени така, че да бъдат ефективни (напр. оповестяванията се предоставят пряко на клиентите и не са скрити или неразбираеми). По отношение на доставчиците на услуги за криптоактиви, които предоставят роботизирани консултации, това може да включва по-специално:
 - наблягане върху съответната информация (например чрез използване на функции на дизайна, като изскачащи прозорци);

- преценяване на това дали дадена информация следва да бъде придружена от интерактивен текст (например чрез използване на функции на дизайна, като инструменти за пояснение) или други средства с цел предоставяне на допълнителни подробности на клиенти, които търсят допълнителна информация (например чрез раздел „Често задавани въпроси“).

5.2 Необходима организация за разбиране на клиентите (насока 2)

Приложимо законодателство: Член 81, параграфи 1, 8 и 10 от Регламента относно ПКА.

20. При събирането на информацията, необходима за извършване на оценка на пригодността за всеки клиент, доставчиците на услуги за криптоактиви следва да се уверят, че въпросите, които задават на своите клиенти, са достатъчно конкретни, че има вероятност те да бъдат разбрани правилно, че вземат предвид елементите, разработени в насока 3, и че всеки метод, използван за събиране на информация, е предназначен за получаване на информацията, необходима за оценката на пригодността.
21. Доставчиците на услуги за криптоактиви следва да гарантират, че събираната информация за техните клиенти се оценява по последователен начин, независимо от средствата, използвани за събирането ѝ.
22. Доставчиците на услуги за криптоактиви биха могли да използват например въпросници (по-специално в цифров формат), попълнени от техните клиенти, информация, събрана по време на разговори с тях, или друга информация, която вече е събрана чрез съществуващите отношения между доставчика на услуги за криптоактиви и клиента. Например неплащане на други задължения може да е признак за затруднено финансово положение.
23. При разработването на въпросниците за събиране на информация за клиентите за целите на оценката на пригодността доставчиците на услуги за криптоактиви следва да отчитат и да вземат предвид най-често срещаните причини, поради които клиентите може да не успеят да отговорят правилно на въпросника. По-специално:
 - следва да се обърне внимание на яснотата, изчерпателността и разбираемостта на въпросника, като се избягва подвеждащ, объркващ, неточен и прекалено технически език;
 - оформлението следва да бъде разработено внимателно и да избягва насочване на избора на клиентите (шрифт, разстояние между редовете, ...);

- следва да се избягва представянето на въпроси в групи (събиране на информация за поредица от елементи чрез един въпрос, особено при оценката на знанията и опита и на допустимото равнище на риск);
 - доставчиците на услуги за криптоактиви следва да преценят внимателно реда, в който задават въпросите, за да събират информация по ефективен начин.
 - За да може да се гарантира събирането на необходимата информация, възможността да не се даде отговор следва по принцип да не съществува във въпросниците (особено когато се събира информация за финансовото състояние на клиента).
24. При извършването на оценка на пригодността доставчиците на услуги за криптоактиви следва също така да предприемат разумни мерки, за да оценят доколко клиентът разбира понятието инвестиционен риск, както и връзката между риск и възвръщаемост на инвестициите, тъй като това е от ключово значение, за да могат доставчиците на услуги за криптоактиви да действат в най-добрия интерес на клиента. Когато представят въпроси в това отношение, доставчиците на услуги за криптоактиви следва да обяснят ясно и просто, че целта на отговора е да се подпомогне оценката на отношението на клиентите към риска (рисков профил) и следователно дали услугите за криптоактиви или криптоактивите са подходящи за тях (и, ако е целесъобразно, какви видове и рискове са свързани с тях).
25. Необходимата за извършването на оценка на пригодността информация включва различни елементи, които могат да окажат въздействие например върху анализа на финансовото състояние на клиента (включително способността му да понася загуби) или инвестиционните му цели (включително допустимото за него равнище на риск). Примери за такива елементи са:
- семейното положение на клиента (по-специално правният капацитет на клиента да инвестира активи, които могат да принадлежат и на неговия партньор);
 - положението в семейството (промени в положението в семейството на даден клиент могат да окажат въздействие върху неговото финансово състояние, например ново дете или дете, което е на възраст да учи в университет);
 - възраст (която е от значение най-вече за осигуряване на правилна оценка на инвестиционните цели и по-специално на нивото на финансовия риск, който клиентът е готов да поеме, както и на периода на държане/инвестиционния хоризонт, който показва желанието инвестицията да се държи за определен период от време);

- заетост на клиента (степената на сигурност на работното място или приближаването на пенсионна възраст може да окаже въздействие върху финансовото състояние или инвестиционните цели на клиента);
 - необходимостта от ликвидност при определени приложими инвестиции или необходимостта от финансиране на бъдещ финансов ангажимент (например покупка на имот, такса за образование).
26. Когато определят каква информация е необходима, доставчиците на услуги за криптоактиви не следва да забравят въздействието, което всяка съществена промяна на тази информация би могла да окаже върху оценката на пригодността.
27. ESMA счита, че би било добра практика при събирането на информация за инвестиционните цели на клиента доставчиците на услуги за криптоактиви да вземат под внимание и нефинансови елементи и, извън изброените в параграф 25 елементи, да събират информация за предпочитанията на клиента по отношение на екологичните, социалните и управленските фактори, за да ги вземат предвид при оценка на пригодността.
28. Доставчиците на услуги за криптоактиви следва да предприемат всички разумни стъпки, за да оценят в достатъчна степен разбирането на клиентите си за основните характеристики и рисковете, свързани с предлаганите от тях видове продукти. Приемането от доставчиците на услуги за криптоактиви на механизми за избягване на самооценка и осигуряване на последователност на предоставените от клиента отговори³ е особено важно за правилната оценка на знанията и опита на клиента. Събираната от доставчиците на услуги за криптоактиви информация относно знанията и опита на клиента следва да се взема предвид като цяло в цялостната оценка на разбирането на клиента за продуктите и услугите, както и за рисковете, свързани с препоръчаните трансакции или с управлението на портфейла му.
29. Също така е важно доставчиците на услуги за криптоактиви да оценят разбирането на клиента за основни финансови понятия като инвестиционен риск (включително риск от концентрация) и компромис между риска и възвръщаемостта. За тази цел доставчиците на услуги за криптоактиви следва да използват показателни, разбираеми примери за нивата на загуби/възвръщаемост, които могат да възникнат в зависимост от нивото на поетия риск, както и да оценят реакцията на клиента на такива сценарии.
30. Като част от оценката на знанията и опита на клиента доставчиците на услуги за криптоактиви следва да гарантират, че клиентът разбира какво представляват криптоактивите конкретно и по-специално рисковете, свързани с използването на технологията на децентрализирания регистър (например киберкражди, хакерски

³ Вж. насока 4.

атаки, загуба или унищожаване на частни ключове), на която се основават криптоактивите.

31. Доставчиците на услуги за криптоактиви следва да разработват въпросниците си по начин, който им позволява да съберат необходимата информация за своите клиенти. Това е от особено значение за доставчиците на услуги за криптоактиви, предоставящи роботизирани консултации, като се има предвид ограниченото взаимодействие с хора. За да осигурят спазването на изискванията за тази оценка, доставчиците на услуги за криптоактиви следва да вземат предвид фактори като:

- дали информацията, събрана чрез онлайн въпросника, позволява на доставчика на услуги за криптоактиви да стигне до заключението, че предоставяните консултации са подходящи за неговите клиенти, въз основа на познанията и опита на тези клиенти, тяхното финансово състояние и инвестиционните им цели и нужди;
- дали въпросите във въпросника са достатъчно ясни и/или дали въпросникът е съставен така, че да предоставя на клиентите допълнителни пояснения или примери, когато е необходимо (например чрез използване на функции на дизайна като инструмент за пояснения или изскачащи прозорци);
- дали когато отговарят на онлайн въпросника, клиентите имат на разположение някакво взаимодействие с хора (включително взаимодействие от разстояние чрез електронна поща или мобилни телефони);
- дали са предприети мерки за справяне с непоследователни реакции от страна на клиентите (като включване във въпросника на функции на дизайна, които предупреждават клиентите, когато отговорите им изглеждат вътрешно несъвместими, и им предлагат да преразгледат такива отговори; или внедряване на системи за автоматично маркиране на очевидно непоследователна информация, предоставена от клиент, за да може доставчикът на услуги за криптоактиви да я прегледа или да предприеме последващи действия).

5.3 Каква информация следва да се събира от клиентите (пропорционалност) (Насока 3)

Приложимо законодателство: Член 81, параграфи 1, 8 и 10 от Регламента относно ПКА

32. Преди да предоставят съвети относно криптоактивите или управлението на портфейл от криптоактиви, доставчиците на услуги за криптоактиви трябва да

съберат цялата „необходима информация“⁴ относно знанията и опита на клиента, финансовото му положение, инвестиционните цели и основното му разбиране за рисковете, свързани със закупуването на криптоактиви, като надлежно отчитат естеството и обхвата на предоставяната услуга. Обхватът на „необходимата“ информация може да бъде различен, а доставчиците на услуги за криптоактиви следва да определят обхвата на информацията, която трябва да се събере от клиентите, в контекста на всички характеристики на съветите относно криптоактивите или управлението на портфейла от криптоактиви, които трябва да се предоставят на тези клиенти. По-специално доставчиците на услуги за криптоактиви следва да вземат предвид характеристиките на съветите относно криптоактивите или управлението на портфейл от криптоактиви, които трябва да се предоставят, вида и характеристиките на криптоактивите, които трябва да се вземат предвид, както и характеристиките на клиентите.

33. Когато определят каква информация е „необходима“, доставчиците на услуги за криптоактиви следва да вземат предвид следното по отношение на знанията и опита на клиента, финансовото му положение, инвестиционните цели и основното му разбиране за рисковете, свързани със закупуването на криптоактиви:
- вида на криптоактивите или трансакциите или услугите, които доставчикът на услуги за криптоактиви може да препоръча или да сключи (включително сложността и нивото на риска);
 - естеството и размера на услугата, която доставчикът на услуги за криптоактиви може да предостави;
 - нуждите и обстоятелствата на клиента;
 - характеристиките на клиента (напр. нивото му на опитност, знанията относно инвестирането (включително по отношение на криптоактивите), финансовото състояние...).
34. Доставчиците на услуги за криптоактиви следва да гарантират, че информацията относно знанията и опита на клиента или потенциалния клиент в областта на инвестирането, включително в областта на криптоактивите, включва следното, доколкото е подходящо за естеството на клиента, естеството и обхвата на услугата, която ще се предоставя, и вида на криптоактивите или предвидената трансакция, включително тяхната сложност и свързаните с тях рискове:
- видове услуги, трансакции и финансови продукти, с които клиентът е запознат;

⁴ Под „необходима информация“ следва да се разбира информацията, която доставчиците на услуги за криптоактиви трябва да съберат, за да отговорят на изискванията за пригодност съгласно Регламента относно ПКА.

- дали клиентът разбира технологията на разпределения регистър, на която се основават криптоактивите, и свързаните с нея рискове, като например риска от прехвърляне на криптоактиви към погрешен портфейл или адрес или рисковете от хакерска атака;
 - естество, обем и честота на трансакциите на клиента, включително с криптоактиви, и период, през който те са сключвани;
 - образователно равнище и професия или значима предишна професия на клиента или на потенциалния клиент.
35. Когато оценяват знанията на клиента за криптоактивите или определен вид криптоактиви, доставчиците на услуги за криптоактиви не следва да разчитат единствено на историята на трансакциите на клиента, а следва да се уверят, че клиентът разбира продукта.
36. Докато обемът на информацията, която следва да бъде събрана, може да бъде различен, стандартът за гарантиране, че съответната препоръка или инвестиция, направена от името на клиента, е подходяща за клиента, винаги ще остава непроменен. Регламентът относно ПКА позволява на доставчиците на услуги за криптоактиви да събират информация на нивото, което е подходящо и пропорционално за продуктите и услугите, които предлагат, или на което клиентът иска конкретен съвет относно криптоактивите или управлението на портфейла от криптоактиви. Регламентът не позволява на доставчиците на услуги за криптоактиви да намалят нивото на защита по отношение на клиентите.
37. Информацията относно инвестиционните цели на клиент или потенциален клиент следва да съдържа, когато е приложимо, информация относно продължителността от време, през което клиентът желае да държи инвестицията, неговите или нейните предпочитания по отношение на поемането на риск, неговия или нейния рисков профил и целите на инвестицията.
38. Когато предоставят достъп до по-сложни или рискови криптоактиви, доставчиците на услуги за криптоактиви следва да събират по-подробна информация за клиента, отколкото биха събрали, когато става въпрос за по-малко сложни или рискови продукти. По този начин доставчиците на услуги за криптоактиви могат да оценят способността на клиента да разбира и да се справя с финансовата страна на рисковете, свързани с криптоактивите⁵. ESMA очаква от доставчиците на услуги за криптоактиви да извършват задълбочена оценка, наред с другото, на знанията и опита на клиента, включително например на способността на клиента да разбира механизмите, които правят криптоактивите препоръчани или търгувани като „рискови“ и евентуално „сложни“, дали клиентът вече е търгувал с криптоактиви,

⁵ За да се гарантира, че клиентите разбират инвестиционния риск и потенциалните загуби, които могат да понесат, доставчикът на услуги за криптоактиви следва, доколкото е възможно, да представи тези рискове по ясен и разбираем начин, евентуално като използва примери за размера на загубите в случай на недобри резултати на криптоактива и като взема надлежно предвид член 81, параграф 9 от Регламента относно ПКА.

както и конкретния вид криптоактиви (например стабилна криптовалута или токен за услуги), срока, за който клиентът е търгувал с тях, и др.

39. „Необходимата информация“, която трябва да бъде събрана при неликвидните криптоактиви⁶, следва да включва информация относно продължителността на периода, през който клиентът е подготвен да държи инвестицията.
40. Тъй като винаги ще трябва да се събира информация за финансовото състояние на клиента, обемът на информацията, която следва да бъде събрана, може да зависи от вида на криптоактивите и услугите, които ще бъдат препоръчани или използвани. Например, тъй като много криптоактиви представляват инвестиции със силно спекулативен характер, „необходимата информация“, която трябва да бъде събрана, може да включва всеки от следните елементи, ако са необходими, за да се гарантира, че финансовото състояние на клиента му позволява да инвестира или от негово име да се прави инвестиция в такива криптоактиви:
- размер на редовния и на общия доход на клиента, дали доходът има постоянен или временен характер и източника на този доход (например доход от трудовоправни отношения, доход от пенсия, доход от инвестиции, доход от наем и т.н.);
 - активи на клиента, включително ликвидни активи, инвестиции и недвижимо имущество, което включва финансови инвестиции, лично и инвестиционно имущество, пенсионни фондове и парични депозити и др., които клиентът притежава. Доставчикът на услуги за криптоактиви следва по целесъобразност да събира информация и относно условията, сроковете, достъпа, заемите, гаранциите и други съществуващи ограничения, ако са приложими, свързани с горните активи;
 - редовните финансови задължения на клиента, което включва финансовите задължения, които клиентът е поел или планира да поеме (дебити на клиента, общ размер за задълженията, други периодични задължения и т.н.).
41. При определяне на информацията, която следва да бъде събрана, доставчиците на услуги за криптоактиви следва да вземат предвид и естеството на услугата, която ще бъде предоставена. Това на практика означава, че:
- когато ще се предлагат съвети относно криптоактиви, доставчиците на услуги за криптоактиви следва да съберат достатъчна информация, за да могат да оценят способността на клиента да разбира рисковете и естеството на всеки криптоактив или всяка услуга, която доставчикът на услуги за криптоактиви има намерение да му препоръча;

⁶ Всеки доставчик на услуги за криптоактиви определя a priori кои от криптоактивите, включени в неговата оферта за инвеститорите, счита за неликвидни.

- когато ще се предлагат услуги за управление на портфейл от криптоактиви, тъй като инвестиционните решения се вземат от доставчика на услуги за криптоактиви от името на клиента, равнището на знания и опит, нужни на клиента по отношение на всички криптоактиви, които потенциално могат да бъдат включени в портфейла, може да бъде по-ниско от равнището, нужно на клиента, когато ще се предоставят съвети относно услуги за криптоактиви. Независимо от това дори и в тази ситуация клиентът следва да разбира поне общите рискове на портфейла (включително рисковете, присъщи на технологията на разпределения регистър) и да разбира като цяло рисковете, свързани с всички видове криптоактиви, които могат да бъдат включени в портфейла. Доставчиците на услуги за криптоактиви следва да придобият много ясна представа и знания за степента на разбиране на клиента по отношение на криптоактивите и за инвестиционния му профил.
42. По същия начин размерът на услугата, поискана от клиента, може също да окаже влияние във връзка с подробностите или информацията за клиента, които се събират. Например доставчиците на услуги за криптоактиви следва да събират повече информация за клиенти, които търсят съвети, обхващащи цялостния им финансов портфейл, отколкото за клиенти, които търсят конкретна консултация как да инвестират определена сума пари, която представлява относително малка част от цялостния им портфейл.
43. Когато определят информацията, която следва да бъде събрана, доставчиците на услуги за криптоактиви също така следва да вземат предвид характеристиките на клиента. Например обикновено е необходимо да се събере по-задълбочена информация за потенциално уязвими клиенти (каквито биха могли да бъдат по-възрастните клиенти) или клиенти без опит, които търсят съвети относно криптоактиви или услуги за управление на портфейл от криптоактиви за първи път.
44. Информацията, която следва да бъде събрана, ще зависи и от нуждите, и обстоятелствата на клиента. Например доставчикът на услуги за криптоактиви вероятно ще се нуждае от по-подробна информация за финансовото състояние на клиента, когато инвестиционните цели на клиента са повече на брой и/или са дългосрочни, отколкото когато клиентът търси краткосрочна инвестиция.
45. Информацията за финансовото състояние на клиента включва информация относно неговите инвестиции (в криптоактиви и други продукти). Това означава, че от доставчиците на услуги за криптоактиви се очаква да разполагат с информация за финансовите инвестиции на клиента, които той държи при доставчика на услуги за криптоактиви, за всеки отделен криптоактив. В зависимост от обхвата на предоставяните съвети доставчиците на услуги за криптоактиви следва също така да насърчават клиентите да оповестяват подробности за инвестициите, които държат при други доставчици на услуги за криптоактиви, или за финансовите инвестиции, които държат във финансови институции, както и за всеки отделен продукт, ако това е възможно.

5.4 Надеждност на информацията за клиента (Насока 4)

Приложимо законодателство: Член 81, параграфи 1 и 10 от Регламента относно ПКА.

46. От клиентите се очаква да предоставят вярна, актуална и пълна информация, която е необходима за оценката на пригодността. Доставчиците на услуги за криптоактиви следва да предприемат обаче всички разумни стъпки и да разполагат с подходящи инструменти, за да гарантират, че събраната относно клиентите информация е надеждна и последователна, без да разчитат неоснователно на самооценката на клиентите. Това следва да включва, без да се ограничава до:
- създаване на увереност, че клиентите съзнават важността от това да предоставят точна и актуална информация;
 - създаване на увереност, че всички инструменти, например инструменти за профилиране във връзка с оценката на риска или инструменти за оценка на знанията и опита на клиента, използвани при оценката на пригодността, са пригодни за целта и са подходящо разработени за прилагане към техните клиенти, като всички ограничения са установени и активно ограничавани при извършването на оценката за на пригодността;
 - създаване на увереност, че използваните в този процес въпроси могат да бъдат разбрани от клиентите, осигуряват вярна представа за целите и потребностите на клиента и чрез тях се събира информацията, необходима за разбиране на оценката на пригодността; и
 - предприемане на стъпки при необходимост за установяване на последователността на информацията за клиента, например чрез разглеждане на това дали има очевидни неточности в информацията, предоставена от клиентите.
47. Доставчиците на услуги за криптоактиви са длъжни да гарантират, че разполагат с необходимата информация за извършване на оценка на пригодността. В този смисъл всяко споразумение, подписано от клиента, или всяко оповестяване от страна на доставчика на услуги за криптоактиви, което би имало за цел да се ограничи отговорността на доставчика на услуги за криптоактиви по отношение на оценката на пригодността, няма да се счита за съответстващо на относимите изисквания на Регламента относно ПКА.
48. За да не се разчита неоснователно на самооценката на клиента, всяка автоматична оценка следва да се компенсира от фактическа информация, събрана въз основа на обективни критерии. Например:
- вместо да пита клиента дали той разбира понятията за компромис между риска и възвръщаемостта и диверсификация на риска, доставчикът на услуги

за криптоактиви следва например да представи някои практически примери за ситуации, които могат да настъпят на практика, например чрез графики или чрез положителни и отрицателни сценарии, които са основани на разумни допускания;

- вместо да пита клиента дали познава в достатъчна степен основните характеристики и рискове на конкретни видове криптоактиви, доставчикът на услуги за криптоактиви следва например да задава въпроси, насочени към оценяване на реалните познания на клиента за конкретните видове криптоактиви, например като задава на клиента въпроси с възможност за избор от няколко отговора, на които клиентът следва да даде правилния отговор;
 - вместо да пита клиента дали счита, че има достатъчен опит, за да инвестира в определени криптоактиви, доставчикът на услуги за криптоактиви следва да го попита с кои видове криптоактиви е запознат и от колко скоро и колко чест е опитът му в търговията с тях;
 - вместо да пита клиента дали смята, че разполага с достатъчно средства за инвестиране, доставчикът на услуги за криптоактиви следва да поиска от него да предостави фактическа информация за финансовото си състояние, например редовен източник на доходи и наличие на неизплатени задължения (като банкови заеми или други дългове, които могат да окажат значително влияние върху оценката на способността на клиента да понесе финансово свързаните с инвестицията рискове и загуби);
 - вместо да пита дали клиентът не се притеснява от поемането на риск, доставчикът на услуги за криптоактиви следва да попита какъв размер на загубите е готов да приеме клиентът през определен период от време по отношение на отделната инвестиция или на цялостния портфейл.
49. При оценката на знанията и опита на клиента, доставчикът на услуги за криптоактиви следва също така да избягва да използва прекалено широки въпроси с тип отговор „да/не“ и/или много широк подход за самооценка с поставяне на отметка в клетки (например не е желателно доставчиците на услуги за криптоактиви да представят списък с криптоактиви на клиента и да поискат от него/нея да посочи кои от тях разбира). Когато доставчиците на услуги за криптоактиви попълват предварително отговори въз основа на историята на трансакциите на клиента с този доставчик на услуги за криптоактиви (напр. чрез друга предоставена услуга за криптоактиви), те следва да гарантират, че се използва само напълно обективна, уместна и надеждна информация и че на клиента се дава възможност да прегледа и, ако е необходимо, да коригира и/или попълни всеки от предварително попълнените отговори, за да се гарантира точността на всяка предварително попълнена информация. Доставчиците на

услуги за криптоактиви следва също така да се въздържат от това да предвиждат опита на клиентите въз основа на предположения.

50. Предишните инвестиции на клиента в криптоактиви не следва да са достатъчни сами по себе си, за да може доставчикът на услуги за криптоактиви да заключи, че този клиент разбира криптоактивите и услугите за криптоактиви (по-специално рисковете, свързани с криптоактивите).
51. Когато оценяват допустимото за техните клиенти равнище на риск с помощта на въпросник, доставчиците на услуги за криптоактиви следва не само да проучат желаните характеристики на риска и възвръщаемостта на бъдещите инвестиции, но и да отчитат възприемането на риска от страна на клиента. За тази цел, макар че самооценката на допустимото за клиента равнище риск следва да се избягва, биха могли да бъдат поставени ясно формулирани въпроси относно личния избор на клиента в случай на несигурност на риска. Освен това доставчиците на услуги за криптоактиви биха могли, например, да използват графики, конкретни проценти или конкретни стойности, когато питат клиента как ще реагира, когато стойността на портфейла му намалее.
52. Когато доставчиците на услуги за криптоактиви разчитат на инструменти, които ще се използват от клиентите като част от процеса за оценяване на пригодността (като например въпросници или софтуер за профилиране на риска), те следва да гарантират, че разполагат с подходящи системи и средства за контрол, за да гарантират, че инструментите са подходящи за целта и водят до задоволителни резултати. Например в софтуера за профилиране на риска могат да бъдат включени средства за контрол на съгласуваността на отговорите, дадени от клиентите, за да се открият противоречията в рамките на събраната информация.
53. Освен това доставчиците на услуги за криптоактиви следва да предприемат разумни стъпки за намаляване на потенциалните рискове, свързани с използването на такива инструменти. Потенциални рискове може да възникнат например, ако клиентите са били насърчени да дадат определени отговори, за да получат достъп до криптоактиви или услуги за криптоактиви, които може да не са подходящи за тях (без да отразяват правилно техните реални обстоятелства и нужди)⁷.
54. С цел да се гарантира съгласуваността на информацията на клиента, доставчиците на услуги за криптоактиви следва да разглеждат събраната информацията в нейната цялост. Доставчиците на услуги за криптоактиви следва да следят за противоречия между отделните елементи на събраната информация и да се свържат с клиента, за да отстранят всички съществени несъответствия или неточности. Примери за подобни противоречия са клиенти с ограничени знания

⁷ В тази връзка вж. също параграф 59 от Насока 5, в която се разглежда рискът доставчиците на услуги за криптоактиви да повлияят на клиентите да променят отговорите, които вече са предоставили, без да има реална промяна в тяхното положение.

или опит и агресивно отношение към риска или с „предпазлив“ рисков профил и амбициозни инвестиционни цели.

55. Доставчиците на услуги за криптоактиви следва да въведат механизми за справяне с риска клиентите да са склонни да надценяват своите знания и опит, например като включват въпроси, които биха им помогнали да оценят цялостното разбиране на клиентите за характеристиките и рисковете на криптоактивите като цяло и на различните видове криптоактиви. Такива мерки могат да бъдат особено важни в случай на роботизирани консултации, тъй като рискът от надценяване от страна на клиентите може да бъде по-висок, когато те предоставят информация чрез автоматизирана (или полуавтоматизирана) система, по-специално в ситуации, при които е предвидено много ограничено или не е предвидено никакво човешко взаимодействие между клиентите и служители на доставчика на услуги за криптоактиви.

5.5 Актуализиране на информацията за клиента (Насока 5)

Приложимо законодателство: Член 81, параграфи 1, 8, 10 и 12 от Регламента относно ПКА.

56. Когато доставчик на услуги за криптоактиви е установил текущи отношения с даден клиент (например когато предоставя постоянна услуга за консултация относно криптоактиви или за управление на портфейл от криптоактиви), за да може да извърши изискваната оценка на пригодността, доставчикът на услуги за криптоактиви следва да приеме процедури, с които се определя: а) каква част от събраната информация за клиента следва да подлежи на актуализиране и с каква честота; б) как следва да се извършва актуализирането и какви действия следва да се предприемат от доставчика на услуги за криптоактиви при получаване на допълнителна или актуализирана информация или когато клиентът не успее да предостави исканата информация.
57. Доставчиците на услуги за криптоактиви следва редовно да преглеждат информацията за клиентите, за да се уверят, че тя не е станала явно неактуална, неточна или непълна. За тази цел те следва да въведат процедури, които да насърчават клиентите да актуализират първоначално предоставената информация, когато настъпят значителни промени.
58. Честотата на актуализирането може да зависи например от рисковите профили на клиентите или да взема предвид вида на препоръчания криптоактив. Въз основа на информацията, събрана за клиента съгласно изискванията за пригодност, доставчикът на услуги за криптоактиви ще определи рисковия профил на клиента, т.е. какъв вид услуги за криптоактиви или какви криптоактиви могат да бъдат подходящи като цяло за него предвид неговите знания и опит, финансовото му състояние (включително способността му да понася загуби) и инвестиционните му цели (включително допустимото за него равнище на риск). Например, рисков профил, който дава на клиента достъп до по-широк спектър от рискови продукти,

е елемент, който вероятно ще налага по-често актуализиране. Определени събития също биха могли да предизвикат актуализиране на данните; това може да е така, например при клиенти, които достигат пенсионна възраст или има вероятност да станат безработни.

59. Поради изискването за преразглеждане на оценката на пригодността най-малко на всеки две години (в съответствие с член 81, параграф 12 от Регламента относно ПКА) актуализациите следва да се извършват най-малко на всеки две години, за да се гарантира, че актуализираната оценка на пригодността не се основава на остаряла информация на клиента. Това също така означава, че актуализацията следва да се извърши преди всяка нова оценка на пригодността, която се извършва в рамките на двугодишния срок.
60. Актуализация може да се извърши например чрез изпращане на въпросници на клиентите. Освен това подходящите действия могат да включват промяна на профила на клиента въз основа на събраната актуална информация.
61. Важно е също доставчиците на услуги за криптоактиви да приемат мерки за намаляване на риска от изкуствено предизвикване на клиента да актуализира собствения си профил, без да има реална промяна в положението му, така че даден инвестиционен продукт или услуга, който в противен случай би бил неподходящ за него, да изглежда подходящ.⁸ Пример за добра практика за справяне с този вид риск е приемане от страна на доставчиците на услуги за криптоактиви на процедури за проверка преди или след извършване на трансакции дали профилът на клиента е актуализиран прекалено често или скоро след последната промяна (особено ако тази промяна е настъпила в дните непосредствено преди препоръчаната инвестиция). Такива ситуации биха били ескалирани или съобщавани на съответното контролно звено. Тези политики и процедури са особено важни в ситуации, при които съществува повишен риск интересите на доставчика на услуги за криптоактиви да влязат в конфликт с най-добрия интерес на неговите клиенти, например в ситуации, в които доставчикът на услуги за криптоактиви предлага криптоактиви на своите собствени клиенти. Друг важен фактор, който трябва да се има предвид в този контекст, е и видът на взаимодействието с клиента (например разговори по телефона или чрез автоматизирана система).
62. Доставчиците на услуги за криптоактиви следва да уведомят клиента, когато предоставената допълнителна информация води до промяна в профила му, независимо дали той става по-рисков (и следователно за клиента може да се окаже подходящ потенциално по-широк спектър от по-рискови и по-сложни криптоактиви, с потенциал за по-високи загуби) или обратно, по-консервативен (и следователно за клиента да е подходящ потенциално по-ограничен набор от криптоактиви).

⁸ От значение в този контекст са и мерките, приети за гарантиране на надеждността на информацията за клиентите, както е посочено в Насока 4, параграф 46.

5.6 Информация за клиенти, които са юридически лица или групи (Насока 6)

Приложимо законодателство: Член 81, параграфи 1, 8 и 10 от Регламента относно ПКА.

63. Когато клиентът е юридическо лице или група от две или повече физически лица, или когато едно или повече физически лица са представлявани от друго физическо лице, доставчикът на услуги за криптоактиви следва предварително да установи и да прилага политика по отношение на процедурата и критериите, които следва да се спазват, за да бъдат изпълнени изискванията за пригодност на Регламента относно ПКА в такива ситуации. Това включва i) кой следва да бъде обект на оценката на пригодността, ii) как оценката на пригодността следва да се извършва на практика, включително от кого следва да се събира информацията относно знанията и опита, финансовото състояние и инвестиционните цели и iii) евентуалното въздействие, което това би могло да окаже върху съответните клиенти в съответствие със съществуващата политика.
64. Когато клиентът е юридическо лице или физическо лице, представлявано от друго физическо лице, финансовото състояние и инвестиционните цели следва да се оценят по отношение на основния клиент (юридическото лице или физическото лице, което е представлявано), а не на представителя. Знанията и опитът, които се оценяват, следва да бъдат знанията и опитът на представителя. Това би означавало, наред с другото, да се проверява дали представителят действително е — съгласно съответното национално законодателство — упълномощен да извършва трансакции от името на клиента.
65. Доставчиците на услуги за криптоактиви следва да преценят дали приложимата национална правна рамка съдържа конкретни указания, които следва да бъдат взети под внимание за целите на извършването на оценката на пригодността (случаят може да е такъв, например когато по закон се изисква определянето на законен представител: например на непълнолетни или недееспособни лица или на юридическо лице).
66. В политиката следва да се направи ясно разграничение между ситуацията, в които в приложимото национално законодателство се предвижда представител, какъвто може да е например случаят с юридическите лица, и ситуацията, в които не се предвижда представител, и вниманието следва да се съсредоточи върху последните ситуации. Когато в политиката се предвиждат споразумения между клиенти, клиентите следва да бъдат информирани ясно и в писмена форма за влиянието, което тези споразумения могат да имат по отношение на защитата на техните съответни интереси. Стъпките, предприети от доставчика на услуги за криптоактиви в съответствие с политиката му, следва да бъдат надлежно документирани, за да се даде възможност за последващ контрол.

67. Когато клиентът е група от две или повече физически лица и приложимото национално законодателство не предвижда представител, в политиката на доставчика на услуги за криптоактиви следва да се посочва от кого ще бъде събрана необходимата информация и как ще бъде извършена оценката на пригодността. Клиентите следва да бъдат надлежно информирани за подхода на доставчика на услуги за криптоактиви (както е предвиден в неговата политика) и за въздействието на този подход върху начина, по който оценката на пригодността се извършва на практика.
68. Възможно е доставчиците на услуги за криптоактиви да вземат под внимание следните подходи: а) те биха могли да изберат да поканят групата от две или повече физически лица да посочат представител; или б) те биха могли да обмислят събиране на информация за всеки отделен клиент и оценяване на пригодността на всеки отделен клиент.

Покана до групата от две или повече физически лица да посочат представител

69. Ако групата от две или повече физически лица се съгласи да посочи представител, може да се следва същият подход като описания в параграф 64 по-горе: знанията и опитът са тези на представителя, докато финансовото състояние и инвестиционните цели са тези на крайния клиент (крайните клиенти). Представителят следва да се посочи в писмена форма, както и съгласно и в съответствие с приложимото национално законодателство, и да бъде записан от съответния доставчик на услуги за криптоактиви. Клиентите, които са част от група, следва да бъдат информирани ясно, в писмена форма, за влиянието, което споразумението между клиентите би могло да има върху защитата на техните съответни интереси.
70. Политиката на доставчика на услуги за криптоактиви би могла обаче да изисква от крайния клиент (крайните клиенти) да постигне съгласие относно инвестиционните цели.
71. Ако заинтересованите страни се затрудняват да вземат решение относно лицето/лицата, от които следва да бъде събрана информацията за знанията и опита, основата, на която следва да бъде определено финансовото състояние за целите на оценката на пригодността, или определянето на инвестиционните цели, доставчикът на услуги за криптоактиви следва да възприеме най-разумния подход, като съответно вземе предвид информацията за лицето с най-малко знания и опит, най-слабо финансово състояние или най-консервативни инвестиционни цели. Другият възможен вариант е в политиката на доставчика на услуги за криптоактиви да се посочи, че в такава ситуация доставчикът на услуги за криптоактиви няма да може да предоставя съвети относно криптоактиви или управление на портфейл от криптоактиви. Доставчиците на услуги за криптоактиви следва поне да бъдат предпазливи, когато е налице значителна разлика в нивото на знания и опит или във финансовото състояние на различните клиенти, които са част от групата.

Събиране на информация за всеки отделен клиент и оценяване на пригодността на всеки отделен клиент

72. Когато доставчикът на услуги за криптоактиви реши да събира информация и да оценява пригодността за всеки отделен клиент — част на групата, ако между особеностите на отделните клиенти има съществени разлики (например, ако доставчикът на услуги за криптоактиви би ги класифицирал в различни инвестиционни профили) възниква въпросът как да се осигури последователността на предоставяните съвети относно криптоактиви или управлението на портфейл от криптоактиви от гледна точка на криптоактивите или портфейла на съответната група клиенти. В такава ситуация даден криптоактив може да е подходящ за един клиент — част от групата, но не и за друг. В политиката на доставчика на услуги за криптоактиви следва да се посочи ясно как ще се действа в такива ситуации. Тук отново доставчикът на услуги за криптоактиви следва да възприеме най-разумния подход, като вземе предвид информацията за клиента — част от групата с най-малко знания и опит, най-слабо финансово състояние или най-консервативни инвестиционни цели. Другият възможен вариант е в политиката на доставчика на услуги за криптоактиви да се посочи, че в такава ситуация доставчикът на услуги за криптоактиви няма да може да предоставя съвети относно криптоактиви или управление на портфейл от криптоактиви. В този контекст следва да се отбележи, че събирането на информация за всички клиенти, които са част от групата, и разглеждането за целите на оценката на средния профил на нивото на знания и компетентност на всички тези клиенти е малко вероятно да бъде в съответствие с Регламента относно ПКА като основен принцип на действие в най-добрия интерес на клиентите.

5.7 Споразумения, необходими за разбиране на криптоактивите (Насока 7)

Приложимо законодателство: Член 81, параграф 10 от Регламента относно ПКА.

73. Доставчиците на услуги за криптоактиви следва да са въвели адекватни политики и процедури, за да гарантират, че разбират характеристиките, естеството, особеностите, включително разходите и рисковете на услугите за криптоактиви и криптоактивите, избрани за техните клиенти, както и че преценяват, като отчитат същевременно разходите и сложността, дали еквивалентни услуги за криптоактиви или криптоактиви могат да бъдат подходящи за профила на техния клиент.
74. Доставчиците на услуги за криптоактиви следва да приемат стабилни и обективни процедури, методологии и инструменти, които да им позволят да отчитат по подходящ начин различните характеристики и относимите рискови фактори (като

кредитен риск, пазарен риск, ликвиден риск⁹, оперативен риск, включително риск от „хакване“ и др.) на всеки криптоактив, който препоръчват, или в който инвестират от името на клиентите. Отчитането на нивото на „сложност“ на продуктите е особено важно и то следва да съответства на информацията за клиента (по-специално по отношение на неговите знания и опит).

75. Доставчиците на услуги за криптоактиви следва да приемат процедури, за да гарантират, че използваната за разбирането и правилното класифициране на включените в предложението им криптоактиви информация е надеждна, точна, последователна и актуална. При приемането на такива процедури доставчиците на услуги за криптоактиви следва да вземат предвид различните характеристики и естеството на разглежданите криптоактиви.
76. Освен това доставчиците на услуги за криптоактиви следва да преглеждат използваната информация, за да могат да отразяват всички съответни промени, които биха могли да повлияят върху класифицирането на продукта. Това е особено важно, като се има предвид непрекъснатото развитие и нарастващата скорост на пазарите на криптоактиви.

5.8 Мерки, необходими за гарантиране на пригодността на криптоактивите или услугите за криптоактиви (Насока 8)

Приложимо законодателство: Член 81, параграфи 1, 10, 11 и 12 от Регламента относно ПКА.

77. С оглед да изберат подходящи инструменти и услуги за клиентите, доставчиците на услуги за криптоактиви следва да въведат политики и процедури, които да гарантират, че те систематично вземат предвид:
- цялата налична информация за клиента, която е необходима, за да се прецени дали даден криптоактив или дадена услуга е подходяща, включително текущия портфейл от инвестиции на клиента (и разпределението на активите в рамките на този портфейл, което не следва да се ограничава до разпределянето на криптоактивите);
 - всички съществени характеристики на криптоактивите и услугите, взети предвид в оценката на пригодността, включително всички съответни рискове и преки или непреки разходи на клиента.
78. На доставчиците на услуги за криптоактиви се напомня, че оценката на пригодността не е ограничена до препоръки за купуване на определен

⁹ Особено важно е идентифицираният ликвиден риск да не бъде компенсиран с други показатели за риска (например показатели, възприети за оценка на кредитния риск/риска от контрагента и пазарния риск). Причината за това е, че ликвидните характеристики на криптоактивите следва да бъдат съпоставяни с информацията за готовността на клиента да държи криптоактивите за определен период от време, т.е. т.нар. „период на държане“.

криптоактив. Всяка препоръка трябва да бъде подходяща, независимо дали е например препоръка за купуване, държане или продажба на криптоактив, или препоръка даден криптоактив да не бъде купуван, държан или продаван.

79. Доставчиците на услуги за криптоактиви, които използват инструменти в процеса на оценяване на пригодността (като модели на портфейли, софтуер за разпределение на активи или инструмент за профилиране на риска при потенциални инвестиции), следва да разполагат с подходящи системи и средства за контрол, за да гарантират, че инструментите са подходящи за целта и водят до задоволителни резултати.
80. В това отношение инструментите следва да бъдат разработени така, че да се вземат предвид всички значими характеристики на всеки клиент или криптоактив. Например инструментите, с които се прави обща класификация на клиентите или криптоактивите, няма да бъдат подходящи за тази цел.
81. Доставчикът на услуги за криптоактиви следва да въведе политики и процедури, които му дават възможност да гарантира *inter alia*, че:
 - в предоставяните на клиента услуги по консултиране относно криптоактиви и управление на портфейл от криптоактиви се отчита в подходяща степен диверсификацията на риска, включително по отношение на вида на инструментите, държани в портфейла (криптоактиви, финансови инструменти и др.);
 - клиентът разбира в достатъчна степен връзката между риска и възвръщаемостта, т.е. ниската по необходимост възвръщаемост от безрисковите активи, наличието на времеви интервал в тази връзка и въздействието на разходите върху неговите инвестиции;
 - финансовото състояние на клиента позволява финансиране на криптоактивите и клиентът може да поеме евентуални загуби в резултат на инвестициите;
 - при всяка лична препоръка или трансакция, сключена в процеса на предоставяне на съвет относно криптоактиви или управление на портфейл от криптоактиви, в която е включен неликвиден продукт, се взема предвид продължителността на периода, през който клиентът е подготвен да държи инвестицията; и
 - евентуалните конфликти на интереси няма да засегнат по отрицателен начин качеството на оценката на пригодността.
82. Когато взема решение коя методология да приеме за извършване на оценката на пригодността, доставчикът на услуги за криптоактиви следва да вземе предвид и вида и характеристиките на предоставяните услуги за криптоактиви и по-общо своя бизнес модел.

83. Когато извършва оценка на пригодността, доставчик на услуги за криптоактиви, предоставящ услуга за управление на портфейл от криптоактиви, следва, от една страна, да оцени — в съответствие с второто тире от параграф 41 от настоящите насоки — знанията и опита на клиента по отношение на всеки вид криптоактиви, който би могъл да бъде включен в портфейла му, и видовете рискове, свързани с управлението на портфейла му. В зависимост от степента на сложност на съответните криптоактиви доставчикът на услуги за криптоактиви следва да извърши по-конкретна оценка на знанията и опита на клиента, а не единствено въз основа на вида, към който принадлежи криптоактивът (напр. токен, обезпечен с активи, свързан със съвкупност от валути на нововъзникващи пазари, спрямо токен, обезпечен с активи, свързан единствено с EUR и USD). От друга страна, по отношение на финансовото състояние и инвестиционните цели на клиента, оценката на пригодността с оглед на влиянието на криптоактива (криптоактивите) и трансакцията (трансакциите) може да се извърши на нивото на портфейла на клиента като цяло. На практика, ако договорът за управление на портфейл дефинира достатъчно подробно инвестиционната стратегия, която е подходяща за клиента с оглед на определените в Регламента относно ПКА критерии за пригодността и която ще бъде следвана от доставчика на услуги за криптоактиви, оценката на пригодността на инвестиционните решения може да се направи с оглед на инвестиционната стратегия, както е определена в договора за управление на портфейла, а портфейлът на клиента като цяло следва да отразява тази договорена инвестиционна стратегия. Когато доставчикът на услуги за криптоактиви извършва оценка на пригодността въз основа на разглеждане на портфейла на клиента като цяло в рамките на услуга за съвети относно криптоактиви, това означава, че, от една страна, нивото на знания и опит на клиента следва да бъде оценено по отношение на всеки криптоактив и рисковете, свързани със съответната трансакция. От друга страна, по отношение на финансовото състояние и инвестиционните цели на клиента, оценката на пригодността с оглед на влиянието на продукта и трансакцията може да се извърши на нивото на портфейла на клиента.
84. Когато извършва оценка на пригодността, въз основа на разглеждане на портфейла на клиента като цяло, доставчикът на услуги за криптоактиви следва да осигури подходяща степен на диверсификация в портфейла на клиента, като взема предвид експозицията на клиента към различни финансови рискове (географска експозиция, валутна експозиция и т.н.). Доставчиците на услуги за криптоактиви следва да бъдат особено предпазливи по отношение на кредитния риск: следва да се обърне специално внимание на експозицията на портфейла на клиента на един единствен емитент или на емитенти, които са част от една и съща група. Причината за това е, че ако портфейлът на клиента е съсредоточен в продукти, емитирани от един единствен субект (или от субекти от една и съща група), в случай на неизпълнение на този субект клиентът може да загуби цялата си инвестиция.
85. За да осигурят последователност на оценката на пригодността, извършвана с помощта на автоматизирани инструменти (дори ако взаимодействието с клиенти

не се осъществява чрез автоматизирани системи), доставчиците на услуги за криптоактиви следва редовно да наблюдават и изпитват алгоритмите, които подкрепят пригодността на препоръчаните или предприетите от името на клиенти трансакции. При дефинирането на такива алгоритми доставчиците на услуги за криптоактиви следва да отчитат естеството и характеристиките на криптоактивите и услугите, включени в офертите им към клиентите. По-специално доставчиците на услуги за криптоактиви следва най-малко:

- да създадат подходяща документация за организацията на системата, която ясно посочва целта, обхвата и структурата на алгоритмите. Когато е уместно, схеми или правила за вземане на решения следва да бъдат част от тази документация;
- да имат документирана стратегия за изпитване, която обяснява обхвата на изпитването на алгоритмите. Това следва да включва планове за изпитване, изпитвани казуси, резултати от изпитвания, отстраняване на дефекти (ако е приложимо) и крайни резултати от изпитването;
- да разполагат с подходящи политики и процедури за управление на всякакви промени в алгоритъма, включително наблюдение и поддържане на данни за такива промени. Това включва въвеждане на мерки за сигурност за наблюдение и предотвратяване на неоторизиран достъп до алгоритъма;
- да преглеждат и актуализират алгоритмите, за да гарантират, че те отразяват всички относими промени (например пазарни промени и промени в приложимото законодателство), които могат да повлияят на тяхната ефективност;
- да разполагат с политики и процедури, които дават възможност за откриване на всички грешки в алгоритъма и отстраняването им по подходящ начин, включително например спиране на предоставянето на консултации, ако съществува вероятност грешката да доведе до неподходяща консултация и/или нарушаване на относимото законодателство/разпоредба;
- да разполагат с подходящи ресурси, включително човешки и технически ресурси, за наблюдение и надзор на работата на алгоритмите чрез адекватен и своевременен преглед на предоставените консултации; и
- да разполагат с подходящ процес за вътрешно одобряване, за да гарантират, че горепосочените стъпки са били следвани.

86. Когато съветите относно криптоактиви или управлението на портфейл от криптоактиви се предоставят изцяло или частично посредством автоматизирана или полуавтоматизирана система, отговорността за извършването на оценката на пригодността следва да продължи да се носи от доставчика на услуги за

криптоактиви, който предоставя услугата, и тази отговорност не се ограничава от използването на електронна система за формулиране на персонални препоръки или за вземане на решения за търгуване.

5.9 Разходи за и сложност на равностойни продукти (Насока 9)

Приложимо законодателство: Член 81, параграфи 1, 10 и 12 от Регламента относно ПКА.

87. Политиките и процедурите на пригодността следва да гарантират, че преди доставчикът на услуги за криптоактиви да вземе решение относно криптоактива (криптоактивите), които ще бъдат препоръчани или в които ще се направи инвестиция в портфейла, управляван от името на клиента, се извършва задълбочена оценка на възможните алтернативи на криптоактиви и услуги за криптоактиви, като се отчитат разходите и сложността на продуктите.
88. Доставчикът на услуги за криптоактиви следва да има въведен процес за оценка на наличните криптоактиви, които са „равностойни“ един на друг по отношение на способността да съответстват на нуждите и обстоятелствата на клиента, като криптоактиви със сходни целеви клиенти и сходен профил на риска и възвръщаемостта. Този процес следва да отчита естеството на услугата, бизнес модела и вида на криптоактивите.
89. Когато разглеждат коефициента на разходите, доставчиците на услуги за криптоактиви следва да вземат предвид всички разходи и такси, обхванати от съответните разпоредби на член 81, параграф 4 от Регламента относно ПКА. Що се отнася до сложността, доставчиците на услуги за криптоактиви следва да имат предвид критериите, посочени в Насока 7 по-горе. При доставчици на услуги за криптоактиви с ограничен обхват от криптоактиви или доставчици на услуги за криптоактиви, препоръчващи един вид криптоактив, при които оценката на „равностойни“ криптоактиви може да е ограничена, е важно клиентите да са напълно запознати с тези обстоятелства. В този контекст е особено важно на клиентите да се предоставя подходяща информация за това колко е ограничен обхватът на предлаганите криптоактиви, в съответствие с член 81, параграф 2, буква б) от Регламента относно ПКА¹⁰.
90. Когато даден доставчик на услуги за криптоактиви използва общи стратегии за портфейли или примерни инвестиционни предложения, които се прилагат към различни клиенти с еднакъв инвестиционен профил (както е определен от доставчика на услуги за криптоактиви), оценката на разходите и сложността на „равностойните“ криптоактиви може да се извършва на по-високо ниво, централизирано (например в рамките на инвестиционен комитет или друг комитет,

¹⁰ Следователно, в съответствие с Регламента относно ПКА, от доставчиците на услуги за криптоактиви не се очаква да разглеждат цялата съвкупност от възможните варианти за криптоактиви, съществуващи на пазара, за да следват Насока 7.

който определя общи стратегии за портфейли или примерни инвестиционни предложения), въпреки че доставчикът на услуги за криптоактиви все пак трябва да гарантира за всеки отделен клиент, че избраните криптоактиви са подходящи и отговарят на профила на неговите клиенти.

91. Доставчиците на услуги за криптоактиви следва да могат да обосноват ситуациите, при които вместо равностоен криптоактив е избран или препоръчан по-скъп или сложен криптоактив, като се има предвид, че в процеса на подбор на продукти в контекста на съветите относно криптоактивите или управлението на портфейл от криптоактиви могат да се вземат предвид и други критерии (например: диверсификацията на портфейла, ликвидността или нивото на риска). Доставчиците на услуги за криптоактиви следва да документират и съхраняват данни за тези решения, тъй като контролните звена в рамките на доставчика на услуги за криптоактиви следва да им обръщат специално внимание. Съответната документация следва да бъде подлагана на вътрешни проверки. Когато предоставят съвети относно криптоактиви, доставчиците на услуги за криптоактиви биха могли по конкретни точно определени причини да решат да информират клиента за решението да изберат по-скъпия и сложен криптоактив.

5.10 Разходи за и ползи от замяна на инвестиции (Насока 10)

Приложимо законодателство: Член 81, параграфи 1, 10 и 12 от Регламента относно ПКА.

92. Като част от политиките и процедурите за оценка на пригодността доставчиците на услуги за криптоактиви следва да извършват анализ на разходите и ползите от замяната, така че да могат в разумна степен да докажат, че очакваните ползи от замяната са по-големи от разходите.
93. За целите на настоящите насоки, инвестиционните решения като реструктуриране на управлявания портфейл в случай на „пасивна стратегия“ за възпроизвеждане на индекс (както е договорен с клиента) обикновено не се считат за замяна. За да се избегне съмнение, всяка трансакция, при която тези прагове не се поддържат, се счита за замяна.
94. Доставчиците на услуги за криптоактиви следва да вземат предвид цялата необходима информация, така че да могат да извършват анализ на разходите и ползите от замяната, т.е. оценка на предимствата и недостатъците на разглеждания нов криптоактив (нови криптоактиви). Когато разглеждат измерението на разходите, доставчиците на услуги за криптоактиви следва да вземат предвид всички разходи и такси, обхванати от съответните разпоредби по член 81, параграф 4 от Регламента относно ПКА. В този контекст от значение биха могли да бъдат както парични, така и непарични фактори. Те може да включват например:

- очакваната нетна възвръщаемост на предложената алтернативна трансакция (която също така взема предвид всички предварителни разходи, които клиентът трябва да плати) спрямо очакваната нетна възвръщаемост на съществуващата инвестиция (която следва да вземе предвид и всички разходи за излизане, които клиентът може да се наложи да направи, за да се освободи от криптоактива, който вече е в портфейла му);
 - промяна в обстоятелствата и нуждите на клиента, която може да е причина за обмисляне на замяната, например необходимостта от ликвидност в краткосрочен план вследствие на неочаквано и непланирано събитие в семейството;
 - промяна в характеристиките на криптоактивите и/или пазарните обстоятелства, която може да е причина за обмисляне на замяна в портфейла (портфейлите) на клиента (клиентите), например ако даден криптоактив стане неликвиден поради пазарните тенденции;
 - ползи за портфейла на клиента, произтичащи от замяната, като i) увеличаване на диверсификацията на портфейла (по географски район, вид криптоактив, вид емитент и т.н.); ii) по-голямо приваждане на рисковия профил на портфейла в съответствие с целите на клиента по отношение на риска; iii) увеличаване на ликвидността на портфейла; или iv) намаляване на общия кредитен риск на портфейла.
95. При предоставянето на съвети относно криптоактиви в доклада относно пригодността¹¹, който доставчикът на услуги за криптоактиви трябва да предостави на клиента преди извършването на трансакцията, следва да бъде включено ясно обяснение дали ползите от препоръчаната замяна са по-големи от разходите за нея.
96. Доставчиците на услуги за криптоактиви също така следва да приемат системи и механизми за контрол за наблюдение на риска от заобикаляне на задължението за оценка на разходите и ползите от препоръчаната замяна, например в ситуации, при които съвет за продажба на криптоактив е последван от съвет за закупуване на друг криптоактив на по-късен етап (например след няколко дни), но двете трансакции всъщност са строго свързани от самото начало.
97. Когато даден доставчик на услуги за криптоактиви използва общи стратегии за портфейли или примерни инвестиционни предложения, които се прилагат към различни клиенти с еднакъв инвестиционен профил (както е определен от доставчика на услуги за криптоактиви), анализът на разходите и ползите от замяната може да се извършва на по-високо ниво, а не на нивото на всеки отделен клиент или всяка отделна трансакция. По-конкретно, когато решение за замяна се

¹¹ Докладът относно пригодността, посочен в член 81, параграф 13 от Регламента относно ПКА.

взема централизирано, например в рамките на инвестиционен комитет или друг комитет, който определя общи стратегии за портфейли или примерни инвестиционни предложения, анализът на разходите и ползите може да се извърши на равнището на този комитет. Ако такова решение за замяна се взема централизирано, извършеният на това ниво анализ на разходите и ползите обикновено се прилага към всички съпоставими портфейли на клиенти, без да се извършва оценка за всеки отделен клиент. В такава ситуация доставчикът на услуги за криптоактиви може да определи на нивото на съответния комитет и причината, поради която за определени клиенти замяната, за която е взето решение, няма да бъде изпълнена. Въпреки че в такива ситуации анализът на разходите и ползите може да се извършва на по-високо ниво, доставчикът на услуги за криптоактиви все пак следва да разполага с подходящи механизми за контрол, за да провери за наличие на особени характеристики на определени клиенти, които биха могли да налагат по-различно ниво на анализ.

98. Когато лице, управляващо портфейл, е договорило с клиент по-специални правомощия и инвестиционна стратегия поради специфичните инвестиционни потребности на клиента, за разлика от описаното по-горе, следва да се извърши анализ на разходите и ползите от замяната на ниво клиент.
99. Независимо от горното, ако лице, управляващо портфейл, счита, че съставът или параметрите на даден портфейл следва да се променят по начин, който не е разрешен от договорените с клиента правомощия, това лице следва да обсъди ситуацията с клиента и да прегледа или да извърши нова оценка на пригодността, за да договори нови правомощия.

5.11 Квалификация на персонала (Насока 11)¹²

Приложимо законодателство: член 68, параграф 5 и член 81, параграф 7 от Регламента относно ПКА.

100. От доставчиците на услуги за криптоактиви се изисква да гарантират, че персоналят, участващ в същественият аспекти на процеса на пригодност, разполага с подходящо ниво на умения, знания и опит по отношение на криптоактивите и услугите за криптоактиви.
101. Персоналят следва да разбира ролята, която играе в процеса на оценяване на пригодността, и да притежава необходимите умения, знания и експертен опит, включително достатъчни знания за съответните регулаторни изисквания и процедури, за да изпълнява своите отговорности.

¹² Съгласно правомощията по член 81, параграф 15, буква а) от Регламента относно ПКА, ESMA ще издаде на по-късна дата по-обща насока относно критериите за оценка на знанията и компетентността в съответствие с член 81, параграф 7 от Регламента относно ПКА.

102. Персоналът следва да притежава необходимите знания и компетентност, включително по отношение на оценката на пригодността. За тази цел доставчиците на услуги за криптоактиви следва да осигурят подходящо обучение на персонала.
103. Други служители, които не са в пряк контакт с клиенти, но участват в оценката на пригодността по какъвто и да е друг начин, също следва да притежават необходимите умения, знания и експертен опит в зависимост от конкретната им роля в процеса на определяне на пригодността. Това може да се отнася, например за създаването на въпросници, определянето на алгоритми за оценяването на пригодността или други аспекти, необходими за провеждане на оценката на пригодността, и контрола върху съответствието с изискванията на пригодността.
104. Където е приложимо, когато се използват автоматизирани инструменти (включително хибридни инструменти), доставчиците на услуги за криптоактиви следва да гарантират, че техният персонал, участващ в дейностите, свързани с определянето на тези инструменти:
- разбира добре технологиите и алгоритмите, използвани за предоставяне на цифрови консултации (по-конкретно е в състояние да разбере обосновката, рисковете и правилата зад алгоритмите, стоящи в основата на цифровата консултация); и
 - е в състояние да разбере и прегледа цифровата/автоматизираната консултация, генерирана от алгоритмите.

6 Насоки относно формата на периодичния отчет за управлението на портфейл от криптоактиви

6.1 Траен носител (Насока 1)

Приложимо законодателство: Член 81, параграф 14 от Регламента относно ПКА.

105. Доставчиците на услуги за криптоактиви следва да предоставят на всеки такъв клиент периодичния отчет, предвиден в член 81, параграф 14 от Регламента относно ПКА, в електронен формат, който също е траен носител.
106. Този носител следва да дава възможност на клиента i) да съхранява информацията, адресирана лично до този клиент, по начин, по който могат да се правят бъдещи справки, и за период от време, подходящ за целите на информацията; и ii) позволява възпроизвеждане на съхраняваната информация без промени.

6.2 Достъп до онлайн система (Насока 2)

Приложимо законодателство: Член 81, параграф 14 от Регламента относно ПКА.

107. За целите на член 81, параграф 14, втора алинея от Регламента относно ПКА доставчиците на услуги за криптоактиви следва да гарантират, че:
- онлайн системата, до която техните клиенти имат достъп, отговаря на условията за траен носител;
 - клиентът е уведомен по електронен път за това къде и как може да получи достъп до информацията (например, ако онлайн системата е уебсайт, клиентът следва да бъде уведомен за адреса и мястото на уебсайта, където може да получи достъп до информацията);
 - клиентът бива уведомен, когато се предоставя нов периодичен отчет; и
 - информацията е непрекъснато достъпна чрез тази онлайн система и за период от време, от който клиентът може разумно да се нуждае, за да направи справка с нея.

6.3 Съдържание на периодичния отчет (Насока 3)

Приложимо законодателство: Член 81, параграф 14 от Регламента относно ПКА.

108. За да се гарантира, че клиентите получават справедлив и балансиран преглед на предприетите дейности, на резултатите от портфейла и на начина, по който предприетите дейности отговарят на предпочитанията, целите и актуализираната информация относно оценката на пригодността през отчетния период, периодичният отчет следва да включва най-малко следното:
- отчет за съдържанието и оценката на портфейла, включително подробна информация за всеки притежаван криптоактив, неговата пазарна или справедлива стойност, ако пазарната стойност не е налична, и паричното салдо — всичко това в началото и в края на отчетния период;
 - резултатите от портфейла през отчетния период, включително всички безплатно получени токени за продължаване на дейността на механизмите за консенсус на блокчейн с цел доказване на работа и доказване на залог (награди за залог);
 - общия размер на начислените такси и задължения през отчетния период, като по пера се разбиват поне общите такси за управлението и общите разходи, свързани с изпълнението, и при необходимост съобщение, че при поискване ще се предостави по-подробна разбивка;
 - сравнение на резултатите през периода, обхванат от отчета, с референтния показател за резултатите (ако има такъв), договорен между доставчика на услуги за криптоактиви и клиента;
 - за всяка трансакция, извършена през периода — основните характеристики на съответната трансакция;
 - обяснение за това как дейностите или липсата на дейности отговарят на предпочитанията, целите и другите характеристики на клиента.
109. Доставчиците на услуги за криптоактиви следва също така да посочат датата на последната оценка на пригодността или нейния преглед и, ако е приложимо, на каква основа е била последно актуализирана (напр. нова информация, предоставена от клиента, която води до промяна в профила на клиента, нови критерии, прилагани от доставчика на услуги за криптоактиви).